

גובה מן היתומים, אלא מן הזיבורית, כתקנת חכמים.⁽³⁾

אמר אביי: תדע ראייה לדברי מר זוטרא.

דהא סתם בעל חוב, דיניה בבינונית, ואף על פי כן, מיתמי הפקיעו את דינו, ואינו גובה אלא בזיבורית. והוא הדין בכתב לו שבת, הפקיעו את דינו אצל יתומים.

אמר ליה רבא: הכי השתא, כלומר, וכי ראייה היא זו?!

הרי בעל חוב דיניה מדאורייתא בזיבורית, כדברי עולא.

דאמר עולא: דבר תורה בעל חוב גובה בזיבורית.

שנאמר [דברים כד י, יא]: "כי תשה ברעך משאת מאומה [איזה שהוא חוב] לא תבא אל ביתו לעבוט עבוטו [לקחת משכון]. בחוץ תעמוד, והאיש אשר אתה נושה בו

יוציא אליך את העבוט החוצה". כלומר, הלוח מוציא אל המלוה את מה שרוצה הוא למשכן.

והרי מה דרכו של איש — הלוח⁽⁴⁾, להוציא מביתו כדי לתת משכון על חובו?

בוודאי, דרכו להוציא פחות שבכלים, שהרי מרצונו לא יפרע עידית.

וכשם שכאשר הוא נותן כלי, דרכו להוציא הגרוע שבכליו, כך כאשר יתן הלוח קרקע, פחותה שבקרקעותיו יתן, דהיינו זיבורית.⁽⁵⁾

ונמצינו למדים שמן התורה דינו של בעל חוב בזיבורית, שהרי נתנה לו התורה רשות לתת את מה שברצונו לתת.

ומה טעם אמרו חכמים: בעל חוב בבינונית?

כדי שלא תנעול דלת המלוין בפני לויין.

שלעצמו התנה, אלא אם כן, התנה בפירוש, בין ממנו בין מיורשיו, ואף בזו יש חולקין".

4. אף על גב דשליח בית דין היה מוציא [ראה בבא מציעא קיג] לא היה מוציא אלא מה שהלוח נותן לו — תוספות בבא קמא ח א.

5. כן כתבו התוספות, וראה במהרש"א. וראה במאירי שכתב לפרש במטלטלין, ואף על פי כן אינם נחשבים אלא כזיבורית, שהרי כל מילי מיטב הוא, כיון שיכול למוכרו בכל מקום, אבל המשכון אינו בידו למוכרו. וראה עוד מה שכתב בחידושי הר"ן ובתפארת יעקב. ובריטב"א קידושין יג ב.

3. בפשוטו, נשתעבדה העידית למלוה שעבוד גמור, ומעיקרא דדינא, לא מיבעיא שגובה ממנה כאשר הלוח עצמו פורע את חובו, אלא אפילו מן היתומים ראוי לו לגבות מן העידית, אלא שתקנת חכמים היא, שלא לגבות מן היתומים אלא בזיבורית, ואף בנידון דידן "לא מהני תנאה לגבי יתומים" כלשון רש"י.

ולפי זה, אף אם כתב הלוח בפירוש, שיגבה המלוה מן העידית, בין ממנו בין מיורשיו, מכל מקום, מתקנת חכמים אינו גובה אלא בזיבורית. ובראשונים נחלקו בזה, והביאו בשם הרמב"ן שאם כתב להדיא "בין ממני בין מיורשי", גובה הוא מן העידית, דהיינו דפירש לא הפקיעו חכמים זכות המלוה, ראה בדבריהם.

ולשון המאירי הוא: "וכשהתנה, אומדין